

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA AN'ANAVIY XONANDALIKNI O'QITISHDA DUAL TA'LIMNING O'RNI

Ramazonova O'g'iloy Xolmurodovna

Buxoro davlat universiteti Sport va san'at fakulteti Tasviriy san'at va musiqa ijrochiligi kafedrası katta o'qituvchisi.

Annotatsiya

Mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalarida an'anaviy xonandalikni o'qitish jarayonida dual ta'lim texnologiyasining ahamiyati, uning pedagogik imkoniyatlari va amaliy natijalari tahlil qilinadi. Shuningdek, dual ta'lim asosida talabalarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash hamda milliy ijrochilik an'analarini samarali o'zlashtirish masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: dual ta'lim, an'anaviy xonandalik, kasbiy kompetensiya, musiqa ta'limi, ustoz-shogird an'anasi, maqom san'ati, amaliyot, oliy ta'lim.

Kirish

Bugungi kunda oliy ta'lim tizimini takomillashtirish, ta'lim sifatini oshirish va mehnat bozori talablariga mos mutaxassislarni tayyorlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, madaniyat va san'at sohasida nazariy bilim bilan amaliy tajribaning uyg'unligi yuqori ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, an'anaviy xonandalikni o'qitishda dual ta'lim texnologiyasidan foydalanish bo'lajak xonandalarning kasbiy mahoratini oshirishda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

An'anaviy xonandalik o'zbek xalqining boy musiqiy merosini o'zida mujassam etgan san'at turi bo'lib, uni o'rganish jarayonida nafaqat nazariy bilim, balki amaliy ijrochilik tajribasi ham muhim o'rin tutadi. Shu sababli dual ta'lim modeli mazkur yo'nalishda alohida ahamiyat kasb etadi.

Dual ta'limning mazmuni va mohiyati

Dual ta'lim – bu ta'lim muassasasi va ishlab chiqarish yoki amaliyot bazasi o'rtasidagi hamkorlikka asoslangan ta'lim modeli bo'lib, unda talaba nazariy bilimlarni o'quv muassasasida egallasa, amaliy ko'nikmalarni bevosita ish faoliyati jarayonida shakllantiradi.

Madaniyat va san'at sohasida dual ta'lim:

oliy ta'lim muassasalari;

maqom markazlari;

madaniyat markazlari;

teatr va konsert tashkilotlari;

filarmoniya muassasalari;

san'at maktablari

o'rtasidagi hamkorlik asosida tashkil etiladi.

Bunday tizim talabalarga professional ijodiy muhitda faoliyat yuritish imkoniyatini yaratadi.

An'anaviy xonandalikni o'qitishda dual ta'limning ahamiyati

An'anaviy xonandalikni o'rganishda ustoz-shogird tamoyili tarixan muhim ahamiyat kasb etgan. Dual ta'lim mazkur an'ananing zamonaviy ko'rinishi sifatida namoyon bo'ladi.

Dual ta'limning afzalliklari quyidagilardan iborat:

Nazariy bilim va amaliyot uyg'unligi

Talabalar oliy ta'lim muassasasida maqom nazariyasi, musiqa tarixi, ovoz tarbiyasi va ijrochilik asoslarini o'rganadi. Shu bilan birga, amaliyot bazalarida professional hofizlar va san'atkorlar faoliyatini kuzatadi hamda bevosita ijrochilik tajribasini egallaydi.

Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish

Dual ta'lim jarayonida talabalar:

sahna madaniyati;

ijrochilik mahorati;

repertuar tanlash;

tinglovchi auditoriyasi bilan ishlash;

jamoalar bilan hamkorlik qilish

ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Milliy ijrochilik an'analarini saqlash

An'anaviy xonandalikning o'ziga xos uslublari, ijro maktablari va badiiy talqin xususiyatlari amaliy faoliyat davomida samarali o'zlashtiriladi. Bu esa milliy musiqa merosining uzviy davomiyligini ta'minlaydi.

Dual ta'lim asosida o'qitish metodikasi

An'anaviy xonandalikni dual ta'lim asosida tashkil etishda quyidagi bosqichlarga amal qilish maqsadga muvofiqdir:

Tajriba bosqichi

Talabalarining musiqiy qobiliyati, ovoz imkoniyatlari va ijodiy salohiyati aniqlanadi.

Nazariy tayyorgarlik bosqichi

Talabalarga quyidagi fanlar bo'yicha bilimlar beriladi:

maqom nazariyasi;

o'zbek musiqa tarixi;

an'anaviy xonandalik uslublari;

sahna nutqi;

musiqa pedagogikasi.

Amaliy tayyorgarlik bosqichi

Talabalar madaniyat va san'at muassasalarida:

konsert dasturlarida ishtirok etadi;

ustoz hofizlar bilan mashg'ulotlar olib boradi;

ijro tahlili bilan shug'ullanadi;

ijodiy loyihalarni amalga oshiradi.

Baholash bosqichi

Talabaning kasbiy rivojlanishi quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

ijrochilik sifati;

sahna madaniyati;

repertuar ustida ishlash darajasi;

ijodiy faollik;

amaliyot natijalari.

Dual ta'limning pedagogik samaradorligi

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, dual ta'lim asosida tahsil olgan talabalar: kasbiy faoliyatga tez moslashadi; mustaqil ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatiga ega bo'ladi; sahna tajribasini erta shakllantiradi; mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllanadi. Shuningdek, dual ta'lim talabalarning motivatsiyasini oshirib, ularning kasbga bo'lgan qiziqishini mustahkamlaydi.

Xulosa

Oliy ta'lim muassasalarida an'anaviy xonandalikni o'qitishda dual ta'lim tizimidan foydalanish bo'lajak mutaxassislarning nazariy bilimlari va amaliy ko'nikmalarini uyg'un rivojlantirish imkonini beradi. Mazkur yondashuv talabalarning ijrochilik mahoratini oshirish, milliy musiqa merosini chuqur o'zlashtirish hamda kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Kelgusida oliy ta'lim muassasalari va madaniyat muassasalari o'rtasidagi hamkorlikni yanada kengaytirish, dual ta'lim dasturlarini takomillashtirish va amaliy mashg'ulotlar hajmini oshirish an'anaviy xonandalik ta'limi sifatini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. Рамазанова У. Х., Давронова М. Б. ВАЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В НАУКЕ ОБ ОСНОВАХ ТЕХНИКИ ПЕНИЯ //International conference on multidisciplinary science. – 2023. – Т. 1. – №. 6. – С. 94-96.
2. Рамазонова У. Х. Взгляды восточных мыслителей на узбекскую народную музыку //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2023. – Т. 3. – №. 5. – С. 45-46.
3. Ramazanova O. K., Shukurov M. Historical development of status. – 2022.
4. Рамазанова У. Х., Нематова М. К. ВНЕДРЕНИЕ И ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ВСОЗНАНИИ СТУДЕНТОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ //International conference on multidisciplinary science. – 2023. – Т. 1.
5. Рамазонова У. Х. Некоторые вопросы преподавания искусства макама в традиционном певческом образовании //НАУЧНЫЕ ШКОЛЫ. – С. 218.Рамазонова У. Х. Некоторые вопросы преподавания искусства макама в традиционном певческом образовании //НАУЧНЫЕ ШКОЛЫ. – С. 218.
6. Liu J. Commercial Biotechnology in Higher Education Vocal Pedagogy: Enhancing Traditional Music Culture for Economic Growth //Journal of Commercial Biotechnology. – 2023. – Т. 28. – №. 4. – С. 284-293.
7. Рамазанова У. Х., Шамсуллаев Ш. С. ЗНАЧЕНИЕ ИСКУССТВА МАКОМ В ОБРАЗОВАНИИ МОЛОДЕЖИ //AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING. – 2025. – Т. 3. – №. 2. – С. 146-150.